בענין הידור מצוה

יעקב יוסף שכטר

ביה"כ בית אברהם

ליל הושענא רבה תשע"ז

The shiur is sponsored by Lori and Barry Frank in memory of their mothers, Devora bas Aaron and Chava Sarah bas Tzvi; Robyn and Yaakov Geffner in memory of Robyn's father Ephraim Leb ben Yitzchak z'l on his yartzheit; Rochel Leah and Aryeh Glatter; Helen and David Postelnek in honor of the community; Nomi and Yechiel Rotblat in memory of Nomi's grandmother, Edith Haberman; Margi and David Saks in memory of David's grandmother גלי בת צבי זאב, Gladys Neustadter; Dr. Leah and Rabbi Jonathan Knapp in commemoration of the 40th yahrtzeit of Rabbi Knapp's father, Eliezer Yechiel ben Dov Ber z"l.

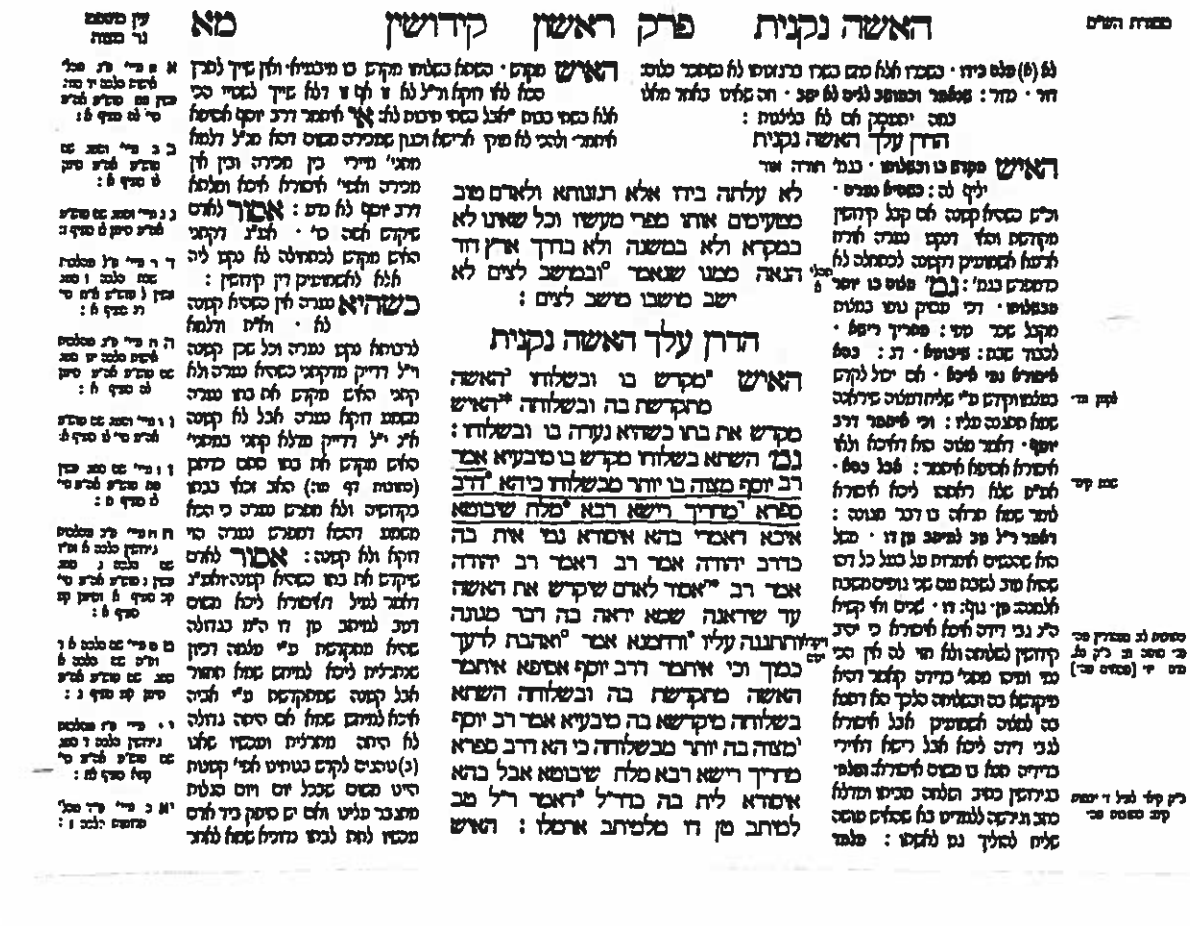

הדרן עלך האשה נקנית

האיש מקדש בו ובשלוחו האשה מתקדשת בה ובשלוחה האיש מקדש את בתו כשהיא נערה בו ובשלוחו: גמ' השתא בשלוחו מקדש בו מבעיא אמר רב יוסף מצה בו יותר מבשלוחו כי היא דרב ספרא מדריך רישא רבא מלה שבטשא איכא דאמרי בהא איסורא נמי אית בה כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב "אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה שמא יראה בה דבר מגונה ויעלה חרון אף עליו "ורבנא אמר "ואהבת לרעך כמוך וכי אתמר דרב יוסף אסיפא איתמר האשה מתקדשת בה ובשלוחה השתא בשלוחה מיקדשא בה מבעיא אמר רב יוסף מצה בה יותר מבשלוחה כי היא דרב ספרא מדריך רישא רבא מלה שבטשא אבל בהא איסורא לית בה כדר"ל "דאמר רל מב למיתב מן דו מלמיתב ארמלו: האיש

לא עלתה בידו אלא תנוחא ולארם טוב מטעימים אותו מפרי מעשיו וכל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ וזה הנאה מאנו שנאמר "ובמושב לצים לא ישב משבו מושב לצים:

הדרן עלך האשה נקנית

האיש מקדש בו ובשלוחו האשה מתקדשת בה ובשלוחה האיש מקדש את בתו כשהיא נערה בו ובשלוחו: גמ' השתא בשלוחו מקדש בו מבעיא אמר רב יוסף מצה בו יותר מבשלוחו כי היא דרב ספרא מדריך רישא רבא מלה שבטשא איכא דאמרי בהא איסורא נמי אית בה כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב "אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה שמא יראה בה דבר מגונה ויעלה חרון אף עליו "ורבנא אמר "ואהבת לרעך כמוך וכי אתמר דרב יוסף אסיפא איתמר האשה מתקדשת בה ובשלוחה השתא בשלוחה מיקדשא בה מבעיא אמר רב יוסף מצה בה יותר מבשלוחה כי היא דרב ספרא מדריך רישא רבא מלה שבטשא אבל בהא איסורא לית בה כדר"ל "דאמר רל מב למיתב מן דו מלמיתב ארמלו: האיש

שו"ת רי"ב

סב **עוד שאלת** ראובן שעשה שליח לקדש לו בעיר אחרת ואותו שליח קדשה לראובן כדת וכראוי שחזקת שליח עושה שליחותו וברכו ברכת ארוסין וכאה האשה והיא עם השליח לסקום ראובן לתנשא לו · האשה ושליח אומרים שנתקדשה לראובן ע"י שליח היצטרך הבעל לקדשה פעם שניה בידו ולברך ברכת ארוסין פעם אחרת קודם שתכנס לחופה אם לאו ואמרת כי בזה תדרך ממש בא מעשה לידך בסוזק"ה ורצית לברך ברכת נשואין ולא הניחך תחכם רבי וידאל אפרים וצ"ל עוד שיקדשנה הבעל פעם שניה בידו ואתה אמרת לו והלא כבר קדשה השליח בעדו ואם יקדשנה הבעל שנית הרי אתה נותן דופי וסס' בקדושין הראשונים שנעשו ע"י שליח ויאמרו שקדושין ע"י השליח לא שמן קדושין והוא השיב לך כי הראב"ד זל כתב בהלכותיו כי המקדש אשה ע"י שליח צריך לקדשה פעם שניה בידו מכח שאמרו הזל"ל (בס' הלים מקדש מלי) מצוה בו יותר מבשלוחו אמנם שלא להוציא שם שמים לבטלה שהמברך ברכה שאינה צריכה עובר משום לא תשא צוה שלא להזכיר שם שמים בברכה רק שיאמר ברוך אתה השם ולא ברוך אתה יי' ועוד אמרת שעתה בא מעשה כזה ליך הייתי אומר שיקדשנה הבעל בעצמו שנית מאחר שהשליח לא הביא שטר עדות מסקום הקדושין שנתקדשה אע"פ שהשליח והאשה אומרים שנתקדשה שם מן השליח כעד משלחו כראוי ושטר השליחות נעשה בבאן כראוי :

ברכה לחרוסין לא לא כלא כאמת סס שמי' ג) דהוי ברכה שאינה צריכה והוי לבטלה ועד לחד מלמן בלאברין ומה שאמר לן כ"ל ויתלא לאפרים זל שבראב"ד ז"ל מאר בהלטחיו שהמקדש ע"י שליח צריך לחזר ולקדש הוא בעצמו בשטר כשולין ממ"ם (בפרק הלים מקדש) מלה בו יותר מבשלוחו חמסר סר קדוש כמו הראב"ד ז"ל לוך יאמר דבר זה כי סס לא אמרו הלא כשבח לקדשה בחלה מלה בו יותר מבשלוחו לבל אחר שהקדשה בשלוחו ים מדי' מלן מס מע' ים לחזר ולקדש' וכבר היא מקודשת ושומרת · ולין זה כי לא אמר בכלה ויביאה לריק דומיא דמלי דמייחי עלה כי הא דרב ספרא מחריך ריפא ורבא תלא ביטמא שאם כי' תרוך לו מלוח על ידי לחרי' לא כי' מחריך לו מלוח שבים לחמת בלאחיה בכלבוילה שבו טבלין ק

עין משפט
נר מצוה

סב א מרי פ"ג מהלכות מלכים הל' ד ו סמ"ג עשין ס"ס ר' שלא סמ"ק ג ושרש"ש ריש פי' רש סמ"ק ג:
סג ב מרי פ"ז מהל' מלכים הלכה ד ומ"ש מהל' מלכים הל' ו סמג עשין סם ולשון שמר שהש"ש פ"ם עשין מרגו:
יז ג מרי פ"ל מהלכות דעות הלכה ו:
יח ד מרי פ"ג מהלכות קדושים הל' ד:
יט ה מרי פ"ב מהל' ממרים ומשפטיו הל' ד סמג עשין קל:
כ ו מרי פ"ב מהלכות שבועות הלכה ו:
כא ז מרי פ"ג מהל' מלוה הל' ג סמג עשין סם שהש"ש ריש פי' רש סמ"ק ג:
כב ח שהש"ש פ"ם פי' ד סמ"ק כ:

תורה אור השלם
א) עוד וקרית לה נהר לי לשוקה זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארוממנהו: (שמות טו, ב)
ב) ונתתי של השלחן לחם פנים לפני תמיד: (שמות כה, ל)

קלג: רבי אליעזר דמילה פרק תשעה עשר שבת

ספורת השי"ם

גמ' מכדי קתני כולהו כל צורכי מילה לאתויי מאי לאתויי הא דת"ר "המל כל זמן שהוא עוסק במילה חחר בין על הציצין המעכבין את המילה בין על הציצין שאין מעכבין את המילה פירש על ציצין המעכבין את המילה חחר על ציצין שאין מעכבין את המילה אינו חחר מאן תנא פירש אינו חחר אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה היא דתניא [ט] ארבעה עשר שחל להיות בשבת מפשיט (י ארם) הפסח עד החזה דברי רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה וחכ"א מפשיטין את כולו ממאי עד כאן לא קאמר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה התם (ט) משום דלא בעינן [א] זה אלי ואנוהו אבל הכא דבעינן זה אלי ואנוהו הכי נמי [ב] דתניא זה אלי ואנוהו [ג] התנאה לפניו במצות עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה ציצית נאה ספר תורה נאה וכתוב בו לשמו בריו נאה בקולמוס נאה בלבלר אומן וכורכו בשיראין נאין אבא שאול אומר ואנוהו הוי דומה לו [ד] מה הוא חנון ורחום אף אתה היה חנון ורחום אלא אמר רב אשי הא מני רבי יוסי היא דתנן [ה] רבן שגראה בעליל ובין שלא נראה בעליל מחללין עליו את השבת רבי יוסי אומר

גדול בהדיא כתיב ביה. אמ"ג דנכמה דוכמין מילה מה שנהדיא כפסוק לינעי (ו) למתני גדול שלא מל מעט כרם:

[ט] **לועם** בשיניו. אף על גב דלאחר מילה מולה שים בו פכנה הוא מ"מ כמה דלמטר לשניי משמע: הכא

מ) נגל קמה: מגמה סב: (מגמה מסמים ס"ד). נ) ל"ל אות. נ) [ס"ל ב] ע"ש סמה ע"ל: מהלכות מרגם בהלכ' [מס' שמרים ס"ג הל' ל"ל יג]. ס) ר"ה ס"ל: מגמה סר. ס) מגמה ג מע'. ו) [קדושין לא]: הם מגמה. ז) מגמה ב. יומא מ: (מגילה כ). ס) [ש"ך לגמרא ל מגמה].

הגהות הב"ח

(ט) גמ' מגמה מלא מגמה דלא: (נ) שם ר' יוסי מגמה מלא מגמה דלא מגמה. (ג) [ס"ל ב] ר"ה ל"ל לקמן דף קלא מגמה ע"ש: (ד) ר"ה מגמה מלא מגמה עד: ומ': (ה) בא"ר לגרלא לגרלא. ר"ב ס"ל מגמה כל מגמי דף קמ מגמה מדף: (ו) ר"ה הכתם לגמל ומ' מי מגמה מגמה מגמה: (ז) תוס' ר"ה גדול ומ' מגמה לא מגמה:

פרק שני

א הכל יכשרין לטול ואפילו ערל ועכו"ם ואשה וקטן
סלין במקום שאין שם איש. אבל עכו"ם הא
טול כלל ואם כל אינו צריך להזור ורבי יוסי אומר.
ובבל סלין ואפילו בעיר ובזבוכית ובכל דבר שבורה.
ולא יטול בקרומית של קנה מפני הסכנה. ומצוה בן
הטבחר לטול בבדיל בין בסבין בין בסכפרים. ונהגו
כל ישראל בסבין: ב כיצד מחלקין הרחבין את כל העיר
המחפה את העבודה עד שתגלה כל העבודה. ואח"כ
פורעין את הקרום הדק שלבטה מן העיר בצפורן ומחזירו
לכאן וכאן עד שיראה בשר העבודה. ואח"כ מרצין את
המילה עד שיצא דם כמקושטה הרוקים כדי שלא יבא
לידי סכנה. וכל מי שאינו מרצין מעבירין אותו. ואחר
שמרצין נותן עליה אספלנית או רמייה וכיוצא בהן:
ג יש ציצין מעכבין את המילה ויש ציצין שאין מעכבין
את המילה. כיצד אם נשאר מעור הערלה עור הדופה
רוב גבהה של עטרה הרי זה ערל כשות שהיה. וזה
העור הוא ציץ המעכב. ואם לא נשאר מכנו אלא מעט
שאינו תופה רוב גבהה של עטרה זהו ציץ שאינו מעכב:
ד הכל כל זמן שעוסק במילה חוזר בין על הציצין
שמעכבין בין על ציצין שאין מעכבין. פירש על * ציצין
המעכבין חוזר. על ציצין שאינן מעכבין אינו חוזר. כל
ולא פרע את המילה כאילו לא מל: ה קטן שבשרו רך
ומדולדל ביותר או שהיה בעל בשר עד שיראה כאילו
אינו מהול רואין אותו בעת שיתקשה אם נראה שהוא
מהול אינו צריך כלום. וצריך להקן את הבשר מכאן
ומכאן מפני מראית העין. ואם בעת שיתקשה לא נראה
מהול חוזרין וקוצצין את הבשר המדולדל מכאן ומכאן
עד שתראה העטרה גלויה בעת קישוי. ודבר זה מדברי
סופרים אבל מן התורה אעפ"י שהוא נראה כערל הואיל
וכל אינו צריך לטול פעם שנייה: ו עושין כל צרכי
מילה בשבת. מלין ופורעין ומרצין וחוזר על ציצין
המעכבין אע"פ שפירש. ועל ציצין שאין מעכבין כל זמן
שלא פירש. ונותן עליה אספלנית. אבל מכשירי מילה
אינן דוחין את השבת. כיצד הרי שלא מצאו סכין אין
עושין סכין בשבת ולא מביאין (ז) אותו ממקום למקום.
ואפילו מבו שאינו מעורב אין מביאין אותו מחצר לחצר.
ואין עירוב מדבריהם נדחה מפני הבאת הסכין הואיל
ואפשר להביאו מערב שבת: ז יכן אין שוחקין לה
סממנין ואין מזמין לה חמין. ואין עושין לה אספלנית.
ואין מורפין יין ושמן. ואם לא שחק כמון מערב שבת

רמ"ם הל' מילה

הכל כל זמן שמתעסק במילה וכו' כריתא עם (דף קל"ג): ומ"ש מי' מיירי בשבת וט' פד כן שמין מעכבין תימה דכיון דמפרש דכריתא מיירי בשבת נמ"כ מיט מחר דקתני פירש מיט רשמי לחזר מ"כ למה כתב רבינו מילה ומ"ל לחזר על שמין מעכבין ומו דכל מ"ש רבי' כלן בסומן זה כמול קטמר ולקמן בסומן רס"ו כתב דין מינן בשבת ומ"כ לאיזה טרך כתבו כאן לענין שבת וגספרים לאיזה מדחייקים לא כתב בכם הלי פירוש כלל ומיהו מלמיד כתבו בגליון וכבריסוה ספרים בגרים ומ"ג דבפר"ם דמילה (דף קל"ג) מוכח להדיא דכך כריתא דמינן בשבת מיירי ומשמע דכמול מחר על בכל כדי לעשות כחוטה כמיקוה מעוה זה מלי ומיהו כדמיקא כתם מ"מ רבינו מפרש דכך כריתא דמתמא מתא מיירי בין כמול בין בשבת ומיט מחר על מינן שמין מעכבין לגדרן קמני דכמול מ"ל לחזר ולענין שבת מיט רשמי לחזר

(ח) [ח] הכל כל זמן שמתעסק במילה חוזר בין על ציצין המעכבין בין על שאינן מעכבין פירש ממנה אינו חוזר אלא על המעכבין (ט) וא"צ לחזור על שאינן מעכבין ד' מי' מיירי בשבת אז חוזר על המעכבין אבל אינו חוזר על שאינן מעכבין אבל כחול חוזר על הכל בין מעכבין בין שאינן מעכבין קטן שבשרו רך ומדולדל אז שהוא בעל בשר הרבה עד שנראה כאילו אינו מהול [ג] רואין אם בעת שמתקשה נראה מהול א"צ לטול פעם ב' מכל מקום משום מראית העין צריך לתקן ריבוי הבשר שמכאן ומכאן ואם אינו נראה ניטול בעת קישוי צריך לחתוך כל הבשר המדולדל עד שיהא נראה כניטול בשעת קישוי: הכל

רוב גבהה ולמי מעכב מל' המשנה ורוב גבהה במקום אחד נמי מ"ג דלא מי רוב הקיפה מדרבינא וכסף דברי כתב הלכך לענין הלכה למעשה נראה מכל מהאילן מופין רוב נוכה רמב כגיד אמר במקום אחד מו מהכמר מו ניטן מקום מופה רוב מקיפו מל מקום מקום מיקר מעטרה מע"ם שלא יכסה רוב נוכה רמב כגיד הרי הוא ערל כמו מהיה ומיהך לטולו מגיע ומא מה שלמדו ק"ר מהלקמן מה מחילה ומה לא סילקה מעט כדם דמא ב' ומהלא אמר רב מנא אמר רב לא כל להקל ולאמר לשיטתא לא מני מלא כדאי נגהה מל עטרה מלא להחמיר דאמר' כדאי נגהה במקום אחד מעכב מע"ג דלא הוי רוב הקיפה כמו שפירשו המפרשים לכן סרמ"ם מה דבר כ' מיהו לפשוט מה מעשה הלמומים ומלי מלהים כמי מה מחרים מכחב בדק במחד מנגנו ודמה מלא מים הגאר מלו מגולה כמ"ם כל המקום עד מתחגלם כל מעטרה כי מיקם שכרם

ברודי המרות — מכילתא פרשה בשלח — מיצוי המרות — לא 61

אמר עליהם. מי נוי גדול כמוהם לעלות שמי שמים. וכשהקדוש ברוך הוא דר עמהם בארץ יאמר עליהם מי נוי אמר לו אלהים קרובים אליו שהוא יתברך כביכול מתקרב אליו להשכין שכינתו עמהם: (יח) ישראל וכו'. שנאמרים מיכה המסבבת להם כל מלה הנהגות המעולות. לפי שהתורה המכוונה בשם הפעלה

(יח) (ישראל אומרים כי הפלאת עוזמו אתה וגו' ועוזה הקדש לותם ואומרים ישראל אמר בך אתפאר) (יב) ויהי לי לישועה ישועה אתה לכל באי עולם אבל לי היית ביותר (יג) דיא ויהי לי לישועה היה לי לשעבר ויהיה לי לעתיד לבוא (יד) זה אלי ואנוהו ד"א אומר (במנין) אתה אומר שראתה שפרחה על הים מה שלא ראה יחזקאל וכל שאר הנביאים שנאי בדם (הושע יב) וביד הנביאים אדמה (יחזקאל ח) נפתחו השמים ואראה מראות אלהים (משל לבשר ודם שבא למדינה ומלוו לפניה מקיפים וגבורים מימינו ומשמאלו וחילות מלפניו ומלאחריו הכל שואלין לזיזו אבל כשנגלה הקב"ה מל הים לא שאל אחמיסם לשאול לזיזו המלך אבל כשרלוהו כבודו ופתחו כולם ואמרו זה אלי (טו) ואנוהו ר"ישמעאל אומר וכי איפשר להשוותו לקטן אלא אתגאה לפניו במצות אעשה לולב נאה סוכה נאה ציצית נאה תפלה נאה (טו) אבא שאול אומר נדמה לו מה הוא רחום וחנון אף אתה רחום וחנון (יז) ר' יוסי הגלילי אומר ניט ושבחו להקב"ה בפני כל (יח) ר' יוסי בן דורמסקית אומר אעשה לפניו מקדש נאה ואין נוה אלא בית המקדש שנאמר (תהלים עמ)

מקץ אנכי מרד עמך מצרימה (הוא מדרינה מהשרלת שכינה למטה בארץ) ואנכי אעלך גם עלה (הוא מדרינה המעולה לעלות השמים ולבקרו בהיכלו): בשלח מקשה דכתי"ם אמרינן שקולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלהים ובמדרש איכה איתא מלינו שסילקן של צדיקים קשה לפני הקב"ה יותר מחורבן בית המקדש ויתכן משום דבמשלה הצדיקים שמים הם לו שמשכין הקב"ה שכינתו בתחתונים לו שמולה בשמים ובמדרגה הראשונה יש לו לצדיק משלת בית המקדש של מעה שהשרה בו הקב"ה שכינתו ובמדרגה השניה מעולה משלת הצדיק מתפלת ביהמ"ק לכן כשמת צדיק ממדרגה הראשונה שקולה כשריפת בית אלהינו • וכשמת צדיק ממעלה השניה קשה לפני הקב"ה יותר מחורבן בית המקדש: (א) תהלים אלג אלהים מלא מים מכין דגנם • (הספתו יתכרך תמידית אלג מלא מי שהגלגה להכין דגנם כי כן תכינה (רק כחומן שהחרן מכונה אלמה לקבל ההספה בהכנה הראויה): (ב) תהלים גלו לה' אמי ורוממה שמו יחדו • שתפקש מכנים אותו יחד כשם גדול ודם אלוה

איפת צדק

מז משל וכי' שר ושפרו מה אלי מ מכאן

הוא מדידין עוקין והא בעיא שרטוט. ולא דילמא כתרתי שרטוט כדתנינן לקמן ספר תורה ותפילין כיון דלא כתו ושמעו נקרא הדיוט וכמה רב מתרם מכולו והא דתנינן בספ"ק דמנילה (דף מב) דכרי שלום ותמוך מלמד שערכה שרטוט כתמיהה של תורה לא כתו ספרים שם בקונטרס דמיירי בס"ת מתם אלא כמוזה קאמר שכל תמיהה על תורה שם כה "מלמד שמים והמשלה הכל המוזה בעיא שרטוט ותנא דלא בספר תורה בפרוזם הקונטרס היה לו לרוזם מדנקרלאה ספר כדדרשינן התם" דרשא לתרוייהו מדנקרלאה ספר ומיהו יל דלא מדנקרלאה ספר הה ליה לתסמוך חד מניינא דלא ליכמי שרטוט כיון דנקרלאה כתו כן מינרת כדתמרינן נמי (תנילה דף יט.) לענין תפילה דלא צריך לתפילה סלה בדידן ובירושלמי מסתם בפירוש הקונטרס דמספר תורה פלמה יליף דקאמר התם נלתר כלן דכרי שלום ותמוך ונלתר להלן לתמוך קנה ולא המסר מה להלן צריך שרטוט לף כלן צריך שרטוט מסתם ולריני בכל התורה סלה כתיבת קרלא ולתר רבינו תם דס"ת נמי שרטוט תנא (שבת פ) זה לאי ולמה לבל תמוך תפילין ומסטין כשר לא כתו שרטוט דלא שייך כתו עד וקלא מיתה דכסמוך לעפיל מזוזה מס"ת בר"ם כתיבה כתיבה

דכתבינהו ארוכסמטום במקום בשר ואבעיה אימא שינה בזה ובזה תנאי היא דתניא שינה בזה ובזה פסול ר' מ [ארא מבשר משם ר'רבי] ארא ברבי תינא ואמרי לה משמיה דרבי נ *עקיבא ברבי תינא (ה) הא מדידין עושין והא בעיא שרטוט דאמר רב מניומי בר חלקיה אמר רב רבא בר נוריא אמר רב כל מזוזה שאינה משרטטת פסולה ורב מניומי בר חלקיה דידיה אמר שרטוט של מזוזה הלכה למשה מסיני היא *דתניא ר' ידמיה אומר משם רבינו תפילין ומזוזות נכתבות שלא מן הכתב ואין צריכות שרטוט והילכתא *תפילין לא בעי שרטוט *ומזוזה בעיא שרטוט *ואידי ואידי נכתבות שלא מן הכתב מ"ט מגרס ריסין *אמר רב חלבו אנא חזיתיה לרב הונא נ *דהוה יתיב אפוריא דס"ת עליה וכף לכרא אארעא ואנח עליה ס"ת והדר יתיב במיטה קסבר *אסור לישב על גבי מיטה שס"ת מונח עליה ופליגא דרבה בר בר חנה דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מותר לישב על גבי מיטה שספר תורה מונח עליה ואם לחשך אדם לומר *מעשה ברי אלעזר שהיה יושב על המטה ומכר שס"ת

דלא מבחנינו ארוכסמטום בפקום בשר ואבעיה אימא שינה בזה ובזה תנאי היא דתניא שינה בזה ובזה פסול ר' מ [ארא מבשר משם ר'רבי] ארא ברבי תינא ואמרי לה משמיה דרבי נ *עקיבא ברבי תינא (ה) הא מדידין עושין והא בעיא שרטוט דאמר רב מניומי בר חלקיה אמר רב רבא בר נוריא אמר רב כל מזוזה שאינה משרטטת פסולה ורב מניומי בר חלקיה דידיה אמר שרטוט של מזוזה הלכה למשה מסיני היא *דתניא ר' ידמיה אומר משם רבינו תפילין ומזוזות נכתבות שלא מן הכתב ואין צריכות שרטוט והילכתא *תפילין לא בעי שרטוט *ומזוזה בעיא שרטוט *ואידי ואידי נכתבות שלא מן הכתב מ"ט מגרס ריסין *אמר רב חלבו אנא חזיתיה לרב הונא נ *דהוה יתיב אפוריא דס"ת עליה וכף לכרא אארעא ואנח עליה ס"ת והדר יתיב במיטה קסבר *אסור לישב על גבי מיטה שס"ת מונח עליה ופליגא דרבה בר בר חנה דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מותר לישב על גבי מיטה שספר תורה מונח עליה ואם לחשך אדם לומר *מעשה ברי אלעזר שהיה יושב על המטה ומכר שס"ת

ולא נאמר נויל אלא (ז) למעם ידוכסוסמים שאם כתב עליו הסופר פסול. וכן אם כתב את המזוזה על הקלף או על הנייל כשר לא אמרו על דוכסוסמים אלא למזוזה: י יאין כותבין ספרים תפילין ומזוזות על גבי עור בהמה (ח) מטאה ועוף וחיה הטמאים. אבל כותבין על גבי עור בהמה וחיה ועוף מהורים ואפילו נבלות ודריסות שלהן. ואין כותבין על גבי עור הדג המדור מפני הזוהמא שאין הזוהמא פוסקת בעיבודה: יא נויל של ספר תורה וקלף של תפילין או של ספר תורה צריך לעבד אותן* לשמן ואם עבדן שלא לשמן (ז) פסולין. לפיכך אם עבדן הכותי פסולין אף על פי שאמרנו לו לכותי לעבד עור זה לשם הספר או לשם התפילין פסולין. שהכותי על דעת עצמו הוא עושה לא על דעת השוכר אותו. לפיכך כל דבר שצריך מעשה לשמו אם עשוה הכותי פסול. ומזוזה (ז) אינה צריכה העבדה לשמה: יב הלכה למשה מסיני שאין כותבין ספר תורה ולא מזוזה אלא (ט) בשרטים. אבלי תפילין מצנן צריכין (ט) שרטים לפי שהן מתאין. ומחר לכתוב תפילין ומזוזה שלא מן הכתב שהבל נורסין פרשיות אלו. אבל ספר תורה אסור לכתוב אפילו אות אחת שלא מן הכתב: יג ספר תורה תפילין ומזוזות שכתבן

אפיקורוס

ובזה זכינו לדין חדש לענין מה שכתב בשו"ע סי' ל"ב דעוד הבתים מצוה לעשותו שחור. ומבואר שם הטעם בראי"ש בהלכות קטנות משום דכתיב זה אלי ואנוהו. ולפי מה שכתבתי אין קפידא זו רק בשל ראש'. ובזה נתיישב עוד במאי דאינו מסיים במכילתא וכתוב בהם לשמו בריו באה וכו', והיינו משום דבמכילתא ליתא כלל לס"ת באה רק תפילין. ובתפילין כיון שהפרשיות מכוסות בתוך הבתים, א"צ להתנאות באמת וכמו שכתבתי לעיל:

מי שלמה הכהן מוילנא
שור דין שלמה

זיכתבם בכתב מיוחד כדלה דהיינו משום דכתיב זה אלי ואנוהו כתנאה לפנינו במנוחה ומטעם זה כתב במרדכי שיכתוב כתיבה גסה שלא יהא נמחק מהר וכתב מיוחד כדלה כתב מלוחר כלומר יפה ומפואר דהיינו לאחר שיכתוב בשיטות ישרות ולא עקומות וכן משמע מדברי הרא"ש בסדר תיקון תפילין (ה): **ובדין** בפ' הסוכה (קג:) תניא כתב שלא כדין לו שכתב לא בסוזכרות בזכר הרי אלו יבמו אמירושלמי פ"ק דתגילה בלשון"מ שיהיו כתובין בשורות כדין וכתבו הרמב"ם בפ"ה מהלכות הקומ' בפ"ב דתגילה (יח:) ובפ"ב דיומא (יט.) ובסרק במה מדליקין (כג.) שמחמר ר"ח דדין שתחקנים בעפלים לא מיקרי דין מדתנן בפ"ב דנזיקין בכל כותבין

ומיש כל אחת ואחת בקלף לבדה סיינו בתפילין של ראש ושע"פ דבקרא כתיב וקשרתם לאות על יד והדר לסופסוק כן מיתך בקדים רבינו של ראש מפני שקדושתן ממורה מטל יד כיון דאית בהם שין ודלי"ם ובשני רבינו שבל כן מייב לכתוב של ראש תחלה ואח"כ של יד אבל ר"י לקמן בסוגיא זה אבל מ"ש רבינו אבל אם חיסר אין לה תקנה וכו' כתב ע"ם הרי"ל אסכנדרלי דר"ל דמדכתיב וכו' שיהיו לכתבים בסדרן ראוי בשם דלכתחלה יכתוב של יד קודם של ראש אבל ובשב דאבל מדברי רבינו מבואר דיכתוב של ראש תחלה כיון דקדושתו חמורה כדפרישית מיהו בהגהת ש"ע כתב כדברי ר"י בשם הרי"ם ע"ש:

כי בתוזק יד הוציאנו ה' ממצרים ופרשת שמע עד ובשעריך וכ' והיה אם שמוע עד על הארץ (ח) כל אחת ואחת בקלף לבדה (ב) ויכתבם בכתב מיושר (ג) ובדיו [ד] (ה) בכתיבה תמה (ה) [ב] שיהא כל אות ואות מוקף גויל ומתויית כראוי ולא יחסר (ו) אפילו קוצו של יו"ד וצריך [ג] (ו) שיכתוב בסיטנו אף אם הוא שולט בשתי ידיו ואם

ליה דהשם דקקני קלי נמי מעיריב המוחיות ושמו של הקב"ה קמחר מגלם נסכ"ם מפרש דהשם לאו שמו של הקב"ה קמחר מגלם מיכה קרוי שם שכתב בסיטנו ר"ב לו בעפסיק בעמלגא בשם מירום שחילק כתיבה אחת לשתי: **מתוויג** כרמוי דין כתנגן כתב רבינו בסי' ל"ז: **ולא** יחסר אפי' קוצו של יו"ד בשם בפרק הקומן שם: **וצריך** שיכתוב בסיטנו כ"ב בס"ה סיטן ר"ב מדעמרי' בס"ם הקומן (לו:) וקדרתם וכתבתם מה קדירה בסיטן אף כתיבה בסיטן ותפילין דשבנד פסול

דרכי משה

לב (ה) וכתב בה הרדכי פ"ק דף צ"ו ע"ד דמצוה לישות המצוה מבחוץ לפראות פינים וכ"ש מבפנים שהרי בבהמ"ק מפגיסה וחב מחוד: (ב) כתב בכלבו דין תפילין שנקרא כדין ספר תורה שנקרא

פרישה

דף"ם דאות מלבם מסיטוד מלמבם קלי שב"ל מפר"ו:

סי' לב (ה) בל מסת ומסת בקלף לבדם. כתב ר"י סיינו בתפילין של ראש אבל בשל יד

דרישה

כו' אם בדין כו' אם גם ע"ש בדים בסיטנו סיום אבל לכתוב דמתמא ד' ומכי מל"ל מצ"ל

הקן מאמנן בטקר כו' ע"ם אם בדין לינן לדרך שעבר לכמנן פיר. דל"ל ומין זם דמעמ

סימן מז

יתקשר כשם שמחלקו הראשונים בשם דשבת גמר' בני מילה לאחר פירש לאו מחר על טען שאין מעכבין במילה אחר בת לא נמצא לא גם בחול.

בבאר שבע דף קל"ג איתא המל כל זמן שעשאן במילה כו' פירש על לילן המעכבין אם המילה מחר ועל שאין מעכבין את המילה אינו מחר ודעת הטור יו"ד סי' רס"ד דאם קחי רק בשבת דאם פירש לא מיקרי שבת לדחות משום לילן שאין מעכבין אבל בחול מחר גם על שאינם מעכבין כיון דלכתחילה צריך לתולם אבל דעת הרמב"ם הובא בב"י שם דגם בחול אינו מחר על שאינם מעכבין אם פירש וכבר הקשו על הרמב"ם מהא דאמרי' בגמ' דשבת הל"ל מתן מצה פירש אינו

דמשום סידור אין מחללין השבת ופיי' בשלגא אריי' סימן ל' מה שכתב בזה, והראה בדעתו של הרמב"ם ליישבו ע"פ הסברא דס"ל דהרי ודאי קשה מאי פריך הגמר' אבל הכא דבטיק ואמרו ומבית לבך ברייתא דתני' עשה לפניו סוכה נאה דמה דמיון הוא זה לזה דבשלמא בסוכה ולולב כשעשה אותן נאה איכא בעה קיום של המצוה ואמרו ושייך שפיר לומר דקיומו של המצוה צריך להיות באופן היותר נאה ומהודר משא"כ בני מילה מלאחר שכבר מל ופירש ידיו ממנו הרי כבר נגמרה מעשה של המצוה לגמרי דהרי המצוה הוא למול את בנו וכבר הא מלו ובמיחור אחר שכבר פירש וסילק ידיו על לילן שאינם מעכבין הרי יתגאה בלא קיום המצוה ובשלמא קודם שסילק ידיו דהוי הכל מעשה אחת שפיר מצוה לחמוך גם אותם שאין מעכבין כדי שילא מעשה המצוה מהודרת אבל אמר שפי' דכבר אין כאן שום מצוה מדאוריי' א"כ במה יתגאה אח"כ ובאחר מצוה בלא מצוה לא שמענו ומאי מדמים לזה להדדי אם כמה נסתפקתי במי שנטל לולב כשר ביו"ם של סוכות ואח"כ חזמן לו לולב יותר נאה אם יש עליו חיוב ליקח הנאה די"ל דאע"ג דבתחילה אם היו לפניו שניהם ביחד הי' מחויב ליטול הנאה אבל עתה שכבר נטל וילא בו דאין עליו חיוב של המצוה א"כ כמה יתגאה זה בלא מצוה, ומה"ס מפרש הרמב"ם לתחיה הגמר' דס"ק דלמא עד כאן לא קאמר ר"י

[ג] **ובדעת** הטור דס"ל דבחול אין לאחר אע"ג דע"ל הי' הסתלה אחריתא דאכו הטעם לפי הסתקא דאינו מחר בשבת, הנראה דס"ל דהמצות מילה המעכב על האדם כל ימי חייו וכתו בלילה לא"ל כלי קופסא חייבין בלילים דמצוה שמטיל בו הלילים מקיים המצוה כל זמן שמונח הבגד בקופסא כתו כן במילה ס"ל להטור דמלבד דמעשה עצמה של המילה דהיינו חתיכת ערלה דהוי מצוה שלא מעשה היא לעולם דס"ל דהמצוה הוי על ישראל שיהיו מתולים וכתו שכתוב והי' בריתי בבשרכם לברית עולם וכן הא שיש לו בן עד שיגדל הבן מעשה עליו המצוה דאיכא מצוה על כל א' מישראל דכל בן שיהי' לו יהי' נימול ומה"ס ס"ל להטור דאע"ג דשיכם הוי הסתלה אחריתא מ"מ שייך הסתלה לפניו בשעות. והגה אפילו לפי הטור מ"מ מוכרח לפרש הא דאמר דלמא ע"כ לא קאמר ר"י אמו של ריב"ב אלא משום דליכא ואמרו הכו שכתבו לגיל להרמב"ם דאמר' דהי דלמא הכא

פ"ד א במה מדליק הא מדליק וכו'. פ' כמה מדליקין (שבת כ"ב:) ת"ר מצות חנוכה בר לם וביתו והמהדרין מן המהדרין בי"ש אומרים יום ראשון מדליק אחד שבמן ומוליך מוסיף והולך. ופי' רביע המהדרין מן המהדרין שעשין מה שמהדרין עשין להדליק כל אחד ואחד לבל אחד ואחד, אם שעשיתן בכל לילה ולילה כאדון מדות של לילן ופי' מדליק בר אחד לכל אחד ואחד, אם פירש רביע ומבן הוא:

ג מצוה מצות בכל עריב ופי'. נ"ל הוא מעכבו:

ד נר איש לב אחד פיתם וכו'. מימרא (דף כ"ג) אם אלשנו ופירש"י ז"ל לאחר בני אדם המהדרין עשין נר לכל אחד ואחד וכן פירשו בפירוש. ולי נראה דאינו נאמרין כגון שאחד נפי אי בני אדם מאכלין אז לזה בלדי אחר בל אחד אחת בשבת בשבתן לו לי נפי כגון אבי בני אדם המהדרין בשבת אחד וכם מלוקים בשיטתן ואין מאוכין אל אלון אחד אבל אחד צריך להדליק, כך נ"ל:

אלא קשה וכו'. נם זה שם:

ה אין וכו'. אם (דף כ"ג) מעשה מעשה בחנם אבל אבלה תל מן הבוק ופירשו בגמרא דלי לא מדליק מדליק לי מי שיעשו. ובגלגלו אי פירתין היכר חולקה ובלבם אבל הבישול הזה ולזה לבנותה לא להשתמש לאורה בשעות היה. והכאי שאריך ליקח אמן בדי שיהא חלק והולך אבל הבישול הזה ומיהם בשבן רביע ומה מחבר בהלכות

פרק רביעי

א כמה נרות הוא מדליק בחנוכה. "מצותה שיהיה כל בית ובית מדליק נר אחד [ו] בין שהיו אנשי הבית מרובין בין שלא היה בו אלא אדם אחד. והמהדר את המצוה מדליק נרות כמנין אנשי הבית נר לכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים. והמהדר יותר על זה ועושה מצוה מן הטובחר מדליק נר לכל אחד בלילה הראשון ומוסיף והולך בכל לילה ולילה נר אחד:

ב כיצד הרי שהיו אנשי הבית עשרה. בלילה הראשון מדליק עשרה נרות ובליל שני עשרים ובליל שלישי שלשים עד שנמצא מדליק בליל שמיני שמונים נרות:

ג מנהג פשוט בכל עירינו בספרד שיהיו כל אנשי הבית מדליקין נר אחד בלילה הראשון וטוסיפין והולכין נר בכל לילה עד שנמצא מדליק בליל שמיני שמנה נרות בין שהיו אנשי הבית מרובים בין שהיה אדם אחד:

ד נר שיש לו שתי פיות עולה לשני בני אדם. מלא

לו. ויש מן המפרשים מהקון ומאמרים וחדלי אם לא מדליק כל כלילה דאם הכן (מגילה כ') כל בשלמו בלילה בלא בשר מעט בהקנה אבל הוך אמן אי בשר מעטה בהקנה אינו מדליק קשה לפירוש זה דבריהם ז"ל. ולכן דאי לא מדליק קשה לפירוש זה דמעשה בהקנה אינו כל הנמן כאה לו לאיבר לאדליק. ומה"ס רביע ולא מקדימין ולא מאחרין יצא לו אמר שאמרו שם (שבת כ"ג) הנא ובלבד שלא יקדים ולא יאחר ואמר מפרשה בגר הטבה:

והדליקה ובהה וכו'. שם (דף כ"ג) בגמר מין אזוק לב וכן בשלו בהלכה:

נשארה דלקה וכו'. אמו הפירוש הראשון שבתנאי לבשלה בשם הלכות ומבלין לאמר בדמבין ז"ל בדבה הכוונה שאחר בשמן שבאר הבבה מיהר לבל נרבי חל. ונראה לי אפילו בבה הוך אמנו אלא בדברי קלח בשאמרם שמוחר בשמן שבאים ראשון מבשף בלון ביום אי ומדליקו וכן בשאר בימים ובשהר ביום שייר עשה לו מהדה והולכו לפי שהקלא לאשון. ודעת רבים והבלבים לדשמן לאבי אבא ואיה שמוחרים לאחר הנר וכ"ם בלון אחפילו בכולו הולך אבל מישורו לא מאחר לבשמתם מבנו אלא מבשם בני אדם אלא וכן

עיקר:

ו בל המנים וכו'. ם מבאן בהלכה בבר (דף כ"ג:) דאמר מהאלת ובמנים אלמרו חבמים אין מדליקין בכן בשבת מדליקין בכן בחבבה בין בבבת בין בהול ואמרו מ"ש דרב קבבר בבתה אין אזוק לה ואחר לבשמתם

הימים היה מנוכת המזבח (מהר"ל מפרלא) * ונוהגין לומר (ח) ומירות ותשבחות בשעותות שמרמים שהם (ט) ולא הוי סעודת מצוה (מנהגים) י"ל שיש לאכול גבינה בחנוכה לפי שהנס נעשה בחלב (י) שהאכילה יהודית את המרב (כל בו ור"ן): ג יאין מספידין בהם אלא לחכם בפניו: הגה (יא) ואין מתענין יום שמת בו אב או אם ותענית חלום בחנוכה ע"ל סי' מקס"ח סעיף ה' ולענין לדוק הדין (יב) ע"ל בהלכות ר"ה סי' מ"כ בהגה וע"ל סימן תרפ"ג:

תרעא סדר הדלקת נר חנוכה ומקום הנחתו. ובו ח' סעיפים:

א (א) *צריך ליזהר מאד בהדלקת נרות חנוכה (ב) * ואפי' (ג) עני המתפרנס מן הצדקה (ג) שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן להדליק: ב כמה נרות מדליק * בלילה הראשון מדליק א' (ד) מכאן ואילך (ג) [ה] מוסיף והולך (ה) א' בכל לילה (ו) עד שבליל אחרון (ז) יהיו שמנה ואפילו אם רבים בני הבית (ח) * לא ידליקו יותר: הגה (ט) * וי"ל דכל אחד מבני הבית (י) יליק *) (הרמב"ם) וכן (ג) [כ] המנהג פשוט * ויזהרו ליתן כל אחד ואחד נרותיו במקום מיוחד * כדי שיהא היכר כמה נרות מדליקין (מהר"ל מפרלא): ג ינר שיש לו (יא) שתי פיות (יב) עולה לו בשביל (ד) שנים: ד * המילא קערה שמן והקיפה פתילות (יג) אם (ה) כפה עליה כלי כל פתילה עולה בשביל נר א' לא כפה עליה כלי אפי' לנר אחד אינו עולה (יד) לפי שהוא כמדורה: הגה ולכן יש ליזהר להעמיד הנרות (טו) בשורה (ו) בשוה ולא בעגול (טז) דהוי כמדורה (הג"מ בשם ממ"ק) * ומותר להדליק (יז) בפתוטות שקורין (ז) לומפ"ל (יח) מאחר שכל נר מוכחל הרבה מפרצו (פ"ה סימן ק"ה) ויזהרו בשעושים נרות אפי' בשעה (יט) שאין לדקן פיתל ולהדליקן דהוי כמדורה

חדושי מרן ריצ הלוי (על הרמב"ם)

פ"ד הל"א כמה נרות הוא מדליק בחנוכה מצותה שיהא כל בית ובית מדליק נר אחד וכו' והמהדר

את המצוה מדליק נרות כמנין אנשי הבית נר לכל אחד ואחד וכו' והמהדר יותר על זה ועושה מצוה מן המובחר מדליק נר לכל אחד בלילה הראשון ומוסיף והולך בכל לילה ולילה נר אחד כילד הרי שהיו אנשי הבית עשרה בלילה הראשון מדליק עשרה נרות ובליל שני עשרים וכו' עד שנמצא מדליק בליל שמיני שמונים נרות עכ"ל, והמבואר מדברי הרמב"ם דהא דאמרינן נר לכל אחד ואחד אין פירושו שכל אחד ידליק בפ"ע, אלא פירושו דהמדליק מדליק נר לכל אחד וכולהו חדא הדלקה ניהו, אולם בשו"ע סי' תרע"א סעיף ב' כתב שם הרמ"א ויש אומרים דכל אחד מבני הבית ידליק עכ"ל, נראה דמפרש דהא דאמרינן נר לכל אחד ואחד פירושו הוא שכל אחד מדליק בפ"ע, וכבר הקשה בבית הלוי על הרמ"א מדברי הרמב"ם הנ"ל שמבואר להדיא דמדליקין בשביל כולם ביחד ולא שהא הדלקה מיוחדת לכל אחד ואחד.

ואשר יראה לומר ביסוד פלוגתתם, דהנה הרמב"ם פ"ב מהל' מילה הל"ד כתב ז"ל המל כל זמן שעוסק במילה אחר בין על הנילין שמעכבין בין על נילין שאין מעכבין פירש על נילין המעכבין אחר על נילין שאינן מעכבין אינו אחר עכ"ל, ויעו"ש בכ"מ והג"מ שם דרש"י והטור חולקין ע"ז וס"ל דאהו רק במל בשבת שם הוא דנאמר בדין דאם פירש הויא הוחלה בפ"ע ולא ניתן שבת להדחות בשביל נילין שאינן מעכבין אבל בחול לעולם אחר אף על נילין שאינן מעכבין משום הידור מצוה, והנה בשבת דף קל"ג מאן תנא פירש אינו אחר אמר רבב"ח אמר ר"י ר"י בנו של ריב"ב הוא דתניא י"ד שאל לחיות בשבת מפשיט את הפסח עד האחב דברי ר"י בנו של ריב"ב וכו' ממאי עד כאן ל"ק ר"י בנו של ריב"ב הא הוא וכו' אלא אמר רב אשי הא מני ר"י היא דתנן בין שנראה בעגול וכו' מחללין עליו את השבת ר"י אומר נראה בעגול אין מחללין עליו את השבת ממאי וכו' אלא אמרי נהרדעי רבנן דפליגי עלי' דר"י הוא דתנן ארבעה כהנים נכנסין וכו' אלו מושכין ואלו מניחין עפחו של זב בגד עפחו של זב משום שנאמר לפני תמיד ר"י אומר אפילו אלו נוטלין ואלו מניחין אף זב הרי תמיד ע"כ, והנה לפי אוקימתי קמייתי כאן פשיטא דכל כך ברייתא לא מיתניא רק במל בשבת ולענין אם ניתנה שבת להדחות על נילין שאינן מעכבין, דהרי כל מילתיהו דר"י בנו של ריב"ב ור' יוסי הם לענין דין דחיית שבת ולא שייכי כלל לענין מילה בחול ובודאי לפי כך אוקימתי גם ברייתא זו דאינו אחר על נילין שאינן מעכבין מדין דחיית שבת קמיירי דעל אלו לא ניתנה שבת להדחות, אולם נראה דהרמב"ם ס"ל דלפי המסקנא דשקמיך לה כרבנן דפליגי עלי' דר"י לענין אם אלו נוטלין ואלו מניחין אם זב נקרא תמיד ע"כ לפי אוקימתא זו לא קמיירי בברייתא כלל מדין דחיית שבת, רק מדין עיקר קיום המצוה אם שייך הידור מצוה לאחר שכבר פירש ונגמרה המצוה, וזה לשון הר"ח שם מהא שמעינן שהפורש מן המצוה אין לו עוד להחזיר עלי' להדרה עכ"ל, הרי דמפרש לה להדיא הכי, וחבו דאלו לה הגמי בפלוגתא דר"י ורבנן לענין אם פנים דעיקר השקלא ומריא היא אם נילין מלמרפין לעיקר המילה שיהא שייך בהנילין אח"כ ענין הידור מצוה, ועיין בבית הלוי חלק שני שביאר באריכות שיטת הרמב"ם בזה דס"ל דדין ואנוהו לא שייך רק בעיקר מעשה המצוה, אבל בשפירש שוב בהידור אינו שייך למעשה המצוה כלל ועו"ש בדבריו. ולפי"ז נראה דאהו גם מעמא דהרמב"ם הכא לענין ר"ח דס"ל דהכל הדלקה אחת, דכיון דכל כך מילתא דגר לכל אר"ש הוא ענין של הידור מצוה, ע"כ לא שייך כלל לומר שהא הדלקה מיוחדת לכל אר"ש דא"כ הא נמצא דההדלקה בשני היא רק משום הידור בלבד והיא נפרדת מעיקר מעשה המצוה, הא אי אפשר לדעת הרמב"ם, וכמו בנילין שאינן מעכבין דל"ש בהן לדעת הרמב"ם דין הידור מצוה אם רק פירש וסילק ידיו מעיקר מעשה המילה כ"ג בר"ח דאותה, ולהכי ס"ל דהפירוש דגר לכאר"ש הוא דמדליקין נרות בעד כולם והכל הדלקה אחת, דלפי"ז נמצא דעצם המצוה ועצית בהידור, אבל אם ידליק כ"א בפ"ע בהדלקה מיוחדת נמצא דהמצוה לחוד והכהידור לחוד ואין זה בכלל ואנוהו. והנה יעו"ש בשו"ע ריש סי' רס"ד ס"ב בדברי הרמ"א שם שפסק דבחול בכל גווני צריך לחזור על נילין שאינן מעכבין אף אם כבר פירש וסילק ידיו מהמילה, והיינו כדעת רש"י והטור דכל כך חילוקא בין פירש ובין לא פירש הוא רק לענין אם ניתנה שבת לידחות ע"ז, אבל לענין עיקר המצוה אין חילוק וגם בפירש איכא הידור מצוה על הנילין, ומ"ש שפיר מפרש לדברי הגמי דגר לכאר"ש דפירושו הוא דכ"א בפ"ע מדליק, דגם בתופן זה הוי בכלל הידור מצוה לדידי.

מירוסין שכרי כתב אסס לא ברך וכו' אלמא דס"ל דלכתחילה צרך לברך כ"א בשעת מירוסין אלא אסס עבר ולא ברך בשעת מירוסין יברך אותה לכתחילה עם ברכה של נשואין : כתב רב שמואל עיד וכו' ובתחילת סימן זה הבאתי דברי התוספות דצריכין שתהא כדברי רב אחי והרא"ש והכי נקטינן :

לה האיש יכול לעשות שליח וכו' מגי' ר"ש המים מקדש בו ובשלוחו והאשה מתקדשת בה ובשלוחה : **ומ"ש** בין לאשה בין לאשה פלוני כ"כ הרמב"ם בפ"ג ומבואר זה בפרק המקבל דהאומר לשלוחו לא תקדש לי אשה ואת השליח אסור בכל הנשים כמ"ש רבינו בסתום ; ומ"ש אבל אם אפשר וכו' שם בגמרא השתא בשלוחו מקדש בו מיבעיא מ"ר יוסף מלוה בו יותר מבשלוחו כי הא דרב ספרא מחריך ריפא ורבא מלא שיבוטא מ"ד בהא איסורא גמי אית בה כדרב יודא אמר רב אסור לאדם שיקדש את האשה עד שירמנה שמא ירמו בה דבר תגונה ותתגנה עליו ורחמנא אמר ולהבת לרעך כמוך וכי איתמר דרב יוסף אסיפא איתמר האשה מתקדשת בה ובשלוחה האשה בשלוחה מתקדשת בה מיבעיא מ"ר יוסף מלוה בה יותר מבשלוחה כי הא דרב ספרא וכו' אבל בהא איסורא ליכא כדר"ל סב למיתב טן דו מלמיתב מרמלו וכתבו התוספות הא דלא תוקמינן לדרב יוסף מרישא וכגון שהכירה משום דא"ב קשה מגיל לרב יוסף דבהכירה מיבעיא מלוה בו יותר מבשלוחו דילמא ליכא אפילו מלוה והא דקתני בו ובשלוחו משום דמתניתין מיירי בין בהכירה ובין לאיבה מכירה ותני בו היכא דאין הכירה דליכא איסורא וקתני בשלוחו היכא דהכירה אבל אסיפא דאיכא איסורא דלכן דרב יוסף דכתן דבהאשה ליכא איסורא אמאי תני בה ובשלוחה בע"כ דאתא לאורויי דמלוה בה יותר מבשלוחה והשתא אסיפא שתעיק גמי לרישא היכא דהכירה דליכא איסורא מ"מ מלוה בו יותר מבשלוחו אלא דמרישא לא ידעינן לה אלא אסיפא ועל מי זה כתב רבינו דאם אפשר לו לקדשה בעצמו אסור לקדשה ע"י שליח אע"פ הכירה דשמא תתגנה עליו וכו' והא דמשמע מדברי דאם לא אפשר שיתגנה יכול לקדשה ע"י שליח אפילו לתה כך שכתב ז"ל בהא איסורא גמי איכא אם יכול לקדשה בעצמו וקידשה על ידי שליח אע"ל אלמא דדוקא ביכול לקדשה בעצמו אבל היכא דלא אפשר שרי ע"י שליח והכ"י הביא על רבינו וכתב ומ"מ כ"ל לכתוב דאע"פ שהכירה מלוה בו יותר מבשלוחו כדאמרינן בגמרא אע"ל ונראה דרבינו יפה דקדק אלא כתבו שהרי לא ידעינן להא דרב יוסף דאשה יותר מבשלוחו אלא אסיפא והרי כתבו רבינו בתחילת סימן ל"ו גבי אשה ומלוה היא שתתקדש ע"י עצמה אם תוכל וכו' דאשה יש ללמוד דה"ה באיש דמלוה ע"י עצמו אם אפשר אלא דכיון שאין דין זה גלוי אינו לא כתבו כאן אלא בסימן ל"ו כשכתב לסיפא דגבי אשה ודו"ק :

והשליח נעשה עד הכי אסיקנא בפרק האיש מקדש ומ"ש בד"א בשאין שם כפירת ממון וכו' כ"כ הרא"ש ע"פ ירושלמי ושכ"כ ה"ר יונתן הכהן

יכולין לומר הברכה בשעת הנשואין עכ"ל וכתב הריב"ש בתשובה סימן ע"ח שאבינו לחזור ולקדש ויפה הם עושים כדי שלא תראה כברכה לבטלה ע"כ (ו) ' וכבר נתבאר בסימן זה שלדעת הרמב"ם ז' והרא"ש ברכה לבטלה היא וכתב שזו הריב"ש (סימן סב) שראה בהתקדש ע"י שליח אחר ותקדש הוא עצמו בשעת נישואין ולא היו מזכירים ע"ש בברכת אירוסין שהיה רק על היין שנשתמש ממנו ואומר ברוך אתה הש"ש אשר קדשנו במצותיו וצונו על הערות וכו' ' ובברלבוה מצאנו כן ע"פ הר"ן מכל מודי הר"ם היה מלשון על זה מה תועלת לברך אחר שנא"ל לברך בשם אחים עכ"ל (ו) : כתב ר"ש הגיד שאין ברכת אירוסין מריבה עשרה וכו' ז"ל הרא"ש בפ"ק דקידושין כתב רב אחאי פרשת חיי שרה (סימן סו) דברכת אירוסין כי' והר"ם הגיד נחלק עליו ואמר שא"ל ' אלא לברכת אחים כלבד אלא הזכירו ' אלא בה ועוד הרי קדושין בפני ג' ואתה מברך ' ולי נראה דברי רב אחאי דלאחאי דלעיקן מבוטו הרי בוטו עשה גם ברכת אירוסין כי' ולאחאי דלעיקן אם ברכת אירוסין ממקבלות גם ברכת אירוסין על מפקי מקור בא דא"ל ליתא אלא ברכת אירוסין ודי בשאים לקדושין ובברכה ברוך עשרה עכ"ל :

לה איש יכול לעשות לו שליח לקדש לו אשה ר"ש המים מקדש בו ובשלוחו (דף מח ') : ומ"ש כין אשה אחת כ"כ הרמב"ם בפ"ג ובראה שכתב כן מדאמרינן בפרק המקבל (דף מד ') האומר לשלוחו לא תקדש לי אשה ואת השליח אסור בכל הנשים שבעולם משום דחיישינן שאת השליח קדש אמה או בתה או אחותה של זו וא"ת לאדבו משם דמכאי שליח אפילו לקדש לו אשה אחת : ומ"ש ויאמר לה השליח הרי את מקודשת לפלוני בכסף זה אז בשאר זה פשוט הוא : **ומ"ש** אבל אם אפשר לו לקדשה בעצמו אסור לקדשה על ידי שליח בר"ש המים מקדש (דף מח ') אמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שיקדש אשה עד שירמנה שמא ירמו בה דבר תגונה ותתגנה עליו ורחמנא אמר ולהבת לרעך כמוך : וא"ת אבל אם מכירה אשה הוא דשמא ירמו בה דבר תגונה ותתגנה עליו שכבר הוא מכירה ואם יש בה דבר תגונה סבר וקבל ' וא"ת ה"ל לכתוב דאע"פ שמכירה אלה בו יותר מבשלוחו כדאמרינן בגמרא ודקדק רבינו לכתוב אם אפשר לו לקדשה בעצמו לומר דאם א"א כגון שהוא בתקוס רחוק ממנה ואי"א לו ליכך לתקותה לראותה אז שהיא כבודה בת מלך פנימה ואין אדם יכול לראותה לא יוכל אלקדש בשביל זה דלא אמרו אסור אלא היכא דאפשר כתב מהרי"ק בסימן קפ"ח כתב בספר תשב"ץ אדם שקידש אירוסיו ע"י שליח אין לו לקדשה אח"כ בעצמו שלא להוציא לעז על קדושין על ידי שליח שיסברו העולם שאותם קדושין והגיה ר"ם על זה מיהו איכא דקדושין דאשוטים היו בלא מנין יכול לקדש פעם אחרת בשעת נישואין כדי לברך ברכת אירוסין בעשרה עכ"ל (ח) וכ"כ בא"ח ובמרדכי פרק האיש מקדש : והשליח נעשה עד שלגתא דקנאי ואתוראי בפרק האיש מקדש (דף מג ') ואסיקנא והלכתא שליח

מאורי קידושין דיני פרק ב'

ולענין ברכה כתבו גדולי המחברים[13] שכל המקדש הן על ידי עצמו הן על ידי שליח צריך לברך קודם הקדושין ואם קדש ולא בירך לא יברך אחר כן דמאי דהוא[14], ומכל מקום קצת גאונים[15] כתבו שאין שליח מברך, ואע"פ ששליח של תרומה מברך, בזן הרי נגמרה המצוה על ידו אבל בקדושין לא נגמרה עד כנ"סה לחפה ובאותה שעה מברך אף על הקדושין שהרי החפה שירי מצוה הם ועובר לעשיה מיקרי[16], ואף לשיטה ראשונה יש אומרים שבמקום איסור כגון שלא ראה אותה וקדש על ידי שליח אינו מברך שאין מברכ ן על מצוה שיש בה נדנוד[17] כגון שלוח הקן אחר שלקח האם והבנים, וכן בגירושין מצד ששנוא המשלח, וכן עריפת חמור אחר שלא פדהו, וכן כל כיוצא בזה.

בכ"מ. ואשה שנקנית באחד מג' דברים אלו היא הנקראת מקודשת או מאורסה: ג' יכיון שנקנית האשה ונעשית מקודשת אע"פ שלא נבעלה ולא נכנסה לבית בעלה הרי היא אשת איש והבא עליה חייב מיתת ב"ד ואם רצה לגרש צריכה גט: ד' * קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא נותן לה שכרה ובועל אותה על אם הדרך והולך. וזו היא הנקראת קדשה. משנתנה התורה נאסרה הקדשה שנאמר לא תהיה קדשה מבנות ישראל, לפיכך

א סדר מתן תורה מ' כ"ט סמ"ג עבין ל"ח: ב פרק מתן תורה מ' כ"ז סמ"ג לאין ל' כ"ט:

השגת הראב"ד

* קודם מתן תורה וכו': כתב בהלכות ז"ל לא קדשה מלה מחמת הזנות אלא מלה מחמת לאין לה אדם אבל בתורה עלמה לא אמר לאין בה לא מזקה הלא אסור לא ואם בתורה בהמתה בפסק ובכלי הכסף אלא מלה בהמה ומתרגמים מי שבו מחמת לאיקה ובהגל ולהמה לא כתיב ומפרשים בעבור. ר"ם מפרש בהם מלעבה לי לקדשין בכל:

ד קודם מתן תורה וכו'. זה מפרש ומפרש יכולה ומבר יוכיח:

בשנתנה בתורה נאסרה הקדשה יכ'. דמה דנינו בלא לא הייה קדשה בה לאבור הבילה הלך זמה ובכר רבי הדשה בכסף זה. והר"ל ז"ל כתב בהגהות פ"ה מן קדשה הלא בתרגום ס' שלשים בלא קדשין (יבלא בתורה) כל"ל (*מכל מקום לא לאסר לא בהמה בעבה לכל אדם אם בדברי בשאה מלה מלה עליה מסן ולא לוקה מלה ולא שבהמה לאשרי לאה קדשה עכ"ל). ולדעת רבינו ולא כך הלא בגלגלים קדשין בלא בתורה. ובספרי מלה בנאמר שלא לא מלה בהמה בה להחיל על לאה בפסיה בפה שבתב רבינו ומכל מקום מאבר אשרו מלא בגמרתם לכך בדברי ר"ם ז"ל וכן בתנו קלם המפרשים ז"ל ומלה

*בשאה ולאיל ליפה

ביות

בלא ברכה לאחרה לבעלה כגדה: **ואסר** לו לא הארוסה. מדרבנן שגזרו על הייחוד של פנויה ולא ארוסה לא הזרו (א) עד שחכנס לחופה ובברכה כדלקמן ואחרבנן עמי מברכין ולוט ואסר לו כדלשכון בגר חבכה: והתיר לו. לא נבועיה הבעולה לו על ידי חופה וקדושין ולא תאמר הרבן מליה ברכה כגון זו שמברכין על האסור והלא אין מברכין שאסר לו אבר מן הדי והתיר לו לא הבהמה ושוד מה **) [עמן לאחיר בברכה זו עריות ושוד למה] אין מברכין במצבע קבר אחר קדשה על הקדושין כמה שמברכין על כל המלות במצבע קבר על המילה ועל הבחיעה י"ל דודאי אין ברכה זו ברכת המלה ממש שא"ל לברך כפי מה שראלה בברכת המלה שאין לברך בשעת קדושין אחר קדשה ולוט על הקדושין משום דאין מברכין על מלה שאין עשייתה נמר מלאכתה כי הא דהלכתי מיחסרה מסירה לחופה ובשעת כניסה לחופה עמי א"ל לו לברך על קדושין וחופה כיון שבבר קדש מזמן מרובה וכשבא לקדש ולבעל כלחחת ג"כ לא רצו להקן לו ברכה בפני עלמה כדי שיהא טופס ברכה שוה לכל וכיון דברכת מלה ממש [לא הוי לעפ"כ] לא רצו להוליא מלה זו בלא ברכה כלל ותקנו לברך בה על קדושין של ישראל והייט שהקב"ה בחר בהם וקדשן בעמן זוג באסור להם ובמותר להם והייט שלוט על העריות וכדי שלא יטעה השומע לומר שבקדושין

בית דין בהיו ראות (ב"ל ב.-ג) ביפה הרים

ל"ז) נמצא מלא מהחוש. וה"ם והבנ מסלמה ומסלמה בפשה מחה נמחמד. בם נמצא לא מלאמה:

ו הין מבנים בנבים וכו'. בגמרא ובפרשת סם (דף ל"ה) ומדרבי דהלכות נמרים נמרים בסמא יבא. וכ"ם ולא מרמין מקום מחם מחה וכו'. מה בגרייסא (דף ס"ו) אין מרחין מקום בפרים בפרים מלא מחם מחם ולא ק נלבשם לבשם. וה"ם ומלא מחלא מחלא בגו מה מה כדי מבא ריחו מדף. מבאר בארץ כל קרבנות ומרבי בבשרא מחרב קרבנות מרן מדף יבאר מבבשרא מלאה. וה"ם ומלא מבלא לא פני בפרים וכר עד מלא מבלאה ומלאלה. מבאר בם. וה"ם בל בלאלים נרמה מבר מה נהלש לבשם בם:

ז ה"ם מה כנבר יבא וכו' בר ומה לקה. מבאר בם: כאריתי מבלא מלאבר מרבשים יבא לדריבנו. מבאר נמרק ו מבמבת מדרות (מבאר ל'). וה"ם עד מבי מרים וכו'. נמרק בל קרבנות (דף ס"ה) מן לין מבלאן יבן לבי לבבים מבבירן ובמבלא בעיסות. וחוזר חלילה עד שיגמור שלש מאות שיפה וחמש מאות בעיסה כדי שיתקלפו הרבה. ותושב התיבאה וההולכה בשיפה אחת להחסיר ואחר כך מוחן ומרקד יפה יפה: ז' היין מביא ענבים מן הינליות מן הכרמים העבודים פעמים בשנה. ודורך וכונסין אותו בחביות קטנות. ואין כניחין אותן אחת אחת ולא שתים שתים אלא שלש שלש. ואינו מכלא את החבית עד פיה כדי שיהיה ריחו נודף. ואינו מביא לא מפי החבית מפני הקטחין העולה על פני היין. ולא משוליה מפני השמרים אלא משלישה ומאמצעה של אמצעית: ז' היה הנזכר יושב והיין יצא מן הנקב שבצד החבית כיון שיראה שינוי השמרים מתחיל לצאת פוסק ואינו לוקח. ומאימתי מביא מאחר מ' יום לדריכתו עד שני שנים או יתר מעט. ואם הביא יין ישן מבמה שנים הרי זה כשר והוא שלא יפסד מעמו: ח' תשעה מינין בשמן מפני שינוי מעשיו. כיצד זית שנרעו בראש הזית וברור אחת

ברך רחבא רבינו

ארת וכתשו ונתנו לסל השמן שיצא ממנו הוא הראשון. חזר אחר כך ומענו בקורה השמן שיצא ממנו הוא השני. ואם חזר אחר שמענו ומחנו ומענו שנייה השמן שיצא ממנו הוא השלישי. זיתים שמשקן כולן בערבוביא והעלן לגג בחבוביא והזר ובירד נרר נרר וכתשן תתנן לסל השמן שיצא ממנו הוא הרביעי. ואם מענו בקורה אחר השמן שיצא הוא החמישי. וחזר ומחן ומען פעם שנייה השמן שיצא הוא הששי. זיתים שמשקן ומענו בתוך הבית עד שלקו העלן ונגבן ואחר כתש ונתן לסל השמן שיצא הוא השביעי. חזר ומען בקורה השמן שיצא הוא השמיני. חזר ומחן ומען פעם ב' השמן שיצא הוא התשיעי: ט' אע"פ שכולן כשירין למנחות. הראשון אין לסלה ממנו. ואחריו השני והרביעי ושביעי ושלשתן שוין. ואחריהם השלישי והחמישי והשביעי ושלשתן שוין. ואחריהם הששי והשמיני ושניהם שוין. והתשיעי אין לסמה ממנו: י' אין כשר למנורה אלא ראשון ורביעי ושביעי בלבד שנא כתית לאור אין כשר למנורה אלא היוצא מן הכתוש בלבד. אבל לכתיתה כולן כשירין: יא' ואחר שכולן כשרין למנחות לסה נמנו. כדי לידע יפה שאין למעלה ממנו והשוה והפחות שהרוצה לחות עצמו יטוף יצרו הרע ויתרחב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו. הרי נאמר בתורה והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן וישע יי אל הבל ואל מנחתו. והוא הדין בכל דבר שהוא לשם האל הטוב שיהיה מן הנאה והטוב. אם בנה בית תפלה יהיה נאה מבית ישיבתו. האכיל רעב יאכיל מן הטוב והטהור מבשולתו. כמה ערום יכסה מן היפה מבגדיו. הקדיש דבר יקדיש מן היפה שבנכסיו וכן הוא אומר כל חלב ליי' ונר: